

ABONAMENTUL ANUAL:

PENTRU INVĂȚĂTORI	50 Lei
PENTRU ALȚI INTELLECTUALI ȘI SOCIETĂȚI	80 Lei
UN NUMĂR	3 Lei

APARE LA 1 ȘI 15 A FIECĂREI LUNI, CU EXCEPȚIA LUNILOR DE VACANȚĂ, SUB CONDUCEREA UNUI COMITET DE REDACȚIE

REDACTOR:
ANDREI PORA

ADMINISTRATOR:
GEORGE STELEA

COLABORATORI:

Gavril Almășan	Nicolae Janul
Petru Bizerea	George Lipovanu
Stefan Bota	Constantin Iencica
Ilie Brad	Deomid Bedelean
Petru Bura	Pavel Jumanca
Constantin Baicu	Macedon Linul
Ananie Boldor	Emil Mureșan
Teodor Bucurescu	Ioan Modroiu
Ludovic Cioban	Ioan Moldovan
Nicolae Cristea	Ioan Mango
George Codrea	George Neamțiu
Grațian Capătă	Simion Oros
Toma Cocișiu	Mihail Ogorean
Nicolae Crețu	Petru Olariu
Nicolae Comanici	Candid Popa
Ștefan Dragulescu	Ioan Pavel
George Dragoescu	Emil Pocola
Izidor Dopp	Ștefan Popovici
Emil Drăgan	Octavian Pop
Ioan Deleanu	Eugen Popescu
Andrei Grecu	Darius Pop
Pavel Dârlea	Aurel Pinte
Nicolae Firu	Alexandru Roja
George Dragoș	Ioan Roman
Iuliu Grofșorean	Petru Savi
Mihail Hurducaciu	Traian Șuteu
Vasile Idu	Petru Vancu

Onisim Sasu
Marian Sasu
Iosif Stanca
George Ugliș
Iosif Velcean
Nicolae Bembea

Gheorghe Lazăr.

— Un dascăl care a fost —

Peste doi ani, lumea românească de dincoace și dincolo de munți, va avea prilejul a comemora deopotrivă pomenirea scumpă a celui mai mare dascăl ardelean, a lui Gheorghe Lazăr, la împlinirea în scurgerea vremilor, alor o sută de ani dela moartea lui.

Răsărit în satul *Avrig* din valea Olutului — și crescut în slujba unui ideal, care pentru el era acelaș, dincoace și dincolo de munții despărțitori din acele vremuri, de mic căuta izvoarele culturii prin toate orașele Ardealului, ajungând mai apoi până la atotputernica cetate Viena, unde stătuse „trei-patru ani, lăsând acolo amintirea unui om de talent, sârguință și multă moralitate“. Reîntors în orașul mai aproape de căminul lui părintesc, — în Sibiu, cu o zestre bogată de cunoștințe în toate domeniul științei, după-ce nu reușise la Mitropolitul sârb din Carloviți să obțină scaunul de episcop ortodox, chiar atunci în vacanță, pe motiv că e prea învâțat, își continua cariera de profesor și predicator la seminarul de ortodoxie din Sibiu, atrăgând tot mai mult luarea aminte a lumii asupra lui. Indrăsnind într-una din predicile lui să afirme cu hotărâre, că Românii au egale drepturi cu toți ceilalți cetățeni, și numai nedreptatea curții împărătești, alătura de uneltirile Principilor din Ardeal este pricina pentru care ei nu se bucură de aceste drepturi, el fu destituit și silit să renunțe la slujba purtată, devenind astfel „liber, pe poarta neagră a prigonirii“.

Și astfel, după-ce crea o operă în viața culturală a Ardealului de atunci, văzându-se în neputință de a da curs liber idealului c-el stăpânea, a luat drumul pribegiei — trecând munții prin anul 1816, pentru a ajunge la frații lui, cari întocmai ca cei din Ardeal, să trudeau să scape de sub oblăduirea unor stăpânitori „binevoitori“.

Reușind acolo să obțină dela grecoteii cari conduceau destinele Țării românești, un loc de profesor la Sfântu-Sava, pe lângă profesorii de grecește, pentru „aceasta limbă, care este de mare trebuință, a se alătura pe lângă cea elinească“, încet-încet, întocmai ca contemporanul său George Asachi în Moldova, — Gheorghe Lazăr formează din o școală elinească, cu limba românească numai facultativă, o școală românească vestită, — cea dintâi școală românească în Muntenia, la care, îndată după rescoala lui Tudor Vladimirescu, se înscriau toți tinerii români, devenind prietenii cei mai mari ai cărții și limbii românești și gata a sprijini, unu ca altul, mișcarea de eliberare fanariotă, inaugurată de acest Domn.

Iată viața lui Gheorghe Lazăr — o întreagă faptă, care a trezit la o nouă conștiință culturală lungul și latul pământului trăit de Români. Căci aruncând idea dreptății, în Ardealul impilat — care idee a trăit dela el începând până azi — în suflele tuturor — să duce să arate la frații dincolo de munți, farmecul limbii românești, și să întemeieze acolo în miezul pământului lor exploatat de fanarioti cea dintâi școală românească.

Și acest „dascăl fără arginți, care își încălzea școala cu lemne de cerșit“, după ce dă ființă celei dintâi școli românești, pentru ca multe alte să-i urmeze, zdrobit tru-pește — se reîntoarce iarăși în satul lui de lângă Olt în Ardeal, unde închide ochii pe veci, pentru ca să-și doarmă somnul lin la căpătâiu cu vecinicile pline de adevăr cuvinte:

Precum Hristos pe Lazar din morți l'a înviat
Așa tu România din somn ai deșteptat.

În Ardealul desrobît, aceaș apostolie a lui Gheorghe Lazăr o face fiecare dascăl român, în satul lui, astăzi după strecurarea unui veac. Fără a se mai înfricoșa de prigonirile dușmane, fiecare dascăl român, este un străjer și propagator al ideilor lui Gheorghe Lazăr. În organizațiile lor acești mucenici modești — și-au ales de patron pe cel dintâi Dascăl românesc. Noul așezământ al învățătorimii române, fondul întemeiat cu scop de binefacere, pentru a ridica din sânul învățătorimii cât mai mulți apostoli, și-a luat numele de fondul „Gheorghe Lazăr“. Precum acest dascăl a întemeiat cea dintâi școală românească, așa fiecare învățător român de azi, întemeiază chiar în aceste zile „cea dintâi școală românească“, pe plaiurile sângera-tului nostru pământ. În urmărirea acestui ideal, viața lui Gheorghe Lazăr ne va fi steaua conducătoare, pe care niciodată nu o vom pierde din vedere.

A. Pora.

Din școală.

Mi-e drag de voi școlarii mei
Așa cum sunteți voi la sat:
Cu ochi vioi, cuminți și blânzi
Și cu obrazu' 'nbujorat.

Și când vă văd pe drum voioși
Purtând străicușa la grumaz,
Imi vine-așa, să vă sărut
Bujorul vostru din obraz

Iar când pășiți al școalei prag
Privind la mine 'ncrezător,
A voastre chipuri se topesc
În visul meu de 'nvățător.

Aș vrea să am puteri de-ajuns
În legea noastră să vă cresc,
Să fiți cinstiți, să fiți cuminți
Mărind poporul românesc.

G. B.

Organizarea intelectualilor.

Un fenomen care ne umple inima de bucurie legitimă este discutarea tot mai frecventă a modalităților de a se pune bază solidă unui sindicat al intelectualilor.

Ideea, după cum era firesc, a plecat din cercurile universitare, mai ales dela domniile Rădulescu-Motru și Dr. G. Marinescu, iar în vacanța trecută cu ocaziunea unui congres al învățătorilor din Ardeal ținut la Cluj, d. prof. univ. Dr. Vladimir Ghidionescu încă a făcut un bun serviciu cauzei, expunând, în cadrele unei conferințe pedagogice însemnătatea unei astfel de organizări.

Enunțată odată ideea de către unii din cei mai luminați bărbați ai neamului nostru, cauza ni-se pare pe deplin justificată și asigurată, deoarece putem susține cu hotărâre, că nu se va afla om de bună credință în întreg cuprinsul țării noastre, care să trăgă la îndoială patriotismul luminat al acestor bărbați eminenti de școală.

Rămâne numai ca păturile largi ale intelectualilor, cu deosebire ale dascălilor de toate gradele să se închege într'o falangă puternică, într'o organizație socială ideală.

Scopul acestei organizări, după cum e evident, nu poate fi de ordin politic și nici nu poate fi pus în serviciul nici unui partid vremelnic. Această organizație trebuie să sintetizeze și să fie condusă în întreaga ei activitate, de înalte și eterne principii etice și morale, cu ajutorul cărora să se ridice peste vicisitudinile și nestatornicia vremurilor.

În privința tacticii de luptă ne vom folosi mai mult de mijloace defensive, decât ofensive. Se știe, că țara e condusă de anunate partide politice.

Reprezentanții acestora — din nefericire — de cele mai de multe ori devin dictatori politici, cari conduși de patimi, săvârșesc adevărate atentate la interesele cetățenilor, mai ales dacă aceia nu mărturisesc aceleași credințe politice ca și ei.

Acești dictatori de cele mai multe ori nu au nici inimă, nici rațiune.

Ei își fac adevărata meserie de a lovi când în unul, când în altul, care se opune să-l urmeze sau i-se pune de-a curmezișul drumurilor sale.

Împotriva acestor dictatori și împotriva acestor apariții ciudate, cari nu sunt tocmai așa de rari în viața noastră publică, o luptă izolată, purtată de către un individ, este din capul locului pierdută și astfel se impune în mod categoric lupta în masă compactă.

A tolera încă mult timp asemenea păcate sociale ar fi un act de slăbiciune din partea acelora, cari au să formeze caracter și a căror viață în toate privințele trebuie să fie un model clasic pentru generațiunile de școlari.

De altă parte este cel mai înalt gest al

patriotism ca faptele repugnate la adresa țării, săvârșite din partea orișicui, să fie timbrate în permanență cu pecetea infamiei, pentru că numai astfel se poate face *purificarea* moravurilor în societate.

Prin o asemenea atitudine demnă, bărbătească și solidară a corpului didactic de toate gradele se va forma o opinie publică viguroasă românească. În fața căreia va trebui să dispară ca prin farmec mentalitatea subredă de a *parveni*, mentalitate care se generalizează de un timp încoace tot mai mult.

Luarea luptei contra acestor plăgi sociale se așteaptă dela noua organizare a educatorilor și peste tot a intelectualilor, ce o preconizăm.

Dupăce din partea celor chemați, ni-s'a dat de mult signalul, așteptăm cu încordare și dorință legitimă, ca luminătorii satelor să-și spună cuvântul.

Iosif Stanca

Eminescu — ca revizor școlar.*)

Protestul lui Eminescu în contra unui avis al Consiliului Permanent.

Am fost cu drept cuvânt surprins de ordinul D-voastră No. 3483 prin care sunt invitat de-a urăta, de ce în intervalul de la 15—31 Martie a. c. n'am inspectat nici una din școlile rurale ale județului Iași și ce m'a împiedecat de a-mi îndeplini *această datorie*? Mai întâi am căutat a justifica acest ordin prin vre-o greșală de adresă a organelor de control din acel onorat Ministeriu, căci nu știu din care articol al legii instrucțiunii s'ar putea deduce regula că revizorul, care împreunăază toate activitățile unei cancelarii într'o singură persoană, fiind curier, copist, registrator, administrator, examinator etc., trebuie să fie cu toate acestea și vecinic în călătorie, încât la fiecare 15 zile să facă și revizie, și toate aceste în marginile a cei 212½ l. n. pentru fiecare județ. Dacă există un asemenea revisor în țară, rog a mă informa unde-i acel prețios individ, ca să apelez la vasta sa experiență și să aflu, în care mod — mai mult sau mai puțin apostolic — își îndeplinește susmenționata datorie. Eu din contra, știu că norma de pân'acuma este, ca revizorul să inspecteze de două ori pe an fiecare școală. Considerând acum numărul de 152 școli publice și private din circumscripția subsemnatului, împrăștiate pe o suprafață de mai multe sute de kilometri pătrați

(1,143,570 p.), considerând minunatele căi de comunicație dintre comună și comună, că amândouă județele nu sunt șese, ci pline de dealuri și păduri, că pentru inspectarea lor sunt abia șase luni lucrătoare, dacă substragem sărbătorile și vacanțele de peste an, considerând în urmă că într'o zi nu se pot inspecta conștiințios decât două școli, de vreme ce ziua școlară are numai 5 ore, (ba Joia numai 3), veți vedea, Domnule Ministru, că sarcina subsemnatului este de a inspecta de două ori 152 școli în timpul de 180 de zile, iar pentru lucrarea administrativă și de cancelarie i-ar rămânea în acest timp 28 de zile. Și care este lucrul său administrativ? 500—600 de hârtii întrate, care trebuiesc rezolvite, apoi o mulțime de plângeri verbale, toate aceste îngreuiate încă prin lipsa de autoritate față cu primăriile și subprefecturile și prefecturile.

Fiindcă legile timpului și a[le] spațiului sunt apriorice și nu sufăr nici o discuțiune, de aceea vă veți convinge că îndatorirea de a inspecta școlile din 15 în 15 zile este o imposibilitate, asupra căreia n'a insistat nici chiar Ministrul, care a emis ordiul respectiv. Căci această dispoziție, cuprinsă în circulara ministerială No. 8,114 din 26 August 1872 n'au avut alt efect, Domnule Ministru, decât ca Prefectura de Iași să raporteze cu regularitatea unui ceasornic tot la 15 zile, dacă revizorul a făcut inspecții. — Aceste raporturi sunt prețioase, întru cât se poate constata că revizorul nu spune adevărul față cu superiorii săi, niciodată însa nu știu ca aceste raporturi să se fi fălcuit drept o îndatorire a revizorului de a fi vecinic pe drumuri. De aceea îmi pare foarte rău, că sunt silit a respinge ca nefondat avizul onor. Consiliu permanent, că nu mi-aș împlini datoria. Din contra cred că din August și până astăzi puțini vor fi revizorii, cari să fi inspectat atâtea școli ca respectuos subsemnatul. Rog să iertați, dacă tonul acestui raport este aspru, dar circulara No. 8114 au mai avut odată o reflectare analogă cu această din partea predecesorului meu A. Naum prin raportul său No. 253 din 12/24 Sept. 1872.

Frângurele.

Acela este bogat, al cărui spirit este bogat, și care prin puterea lui de gândire a îmbogățit intelectul omenirii.

*

Omul care n'are nici un ban este sărac. Acela însă care n'are decât bani, este mai sărac.

* Din M. Eminescu „Scrieri Politice și Literare“ pag. 250.

Metodica geografiei.*)

1. **Istoric. A. Considerațiuni generale.** Prin geografie înțelegem studiul suprafeței pământului și al raporturilor acestei suprafețe cu universul sau cu ființele cari trăesc pe ea. (F. Buisson, *Nouveau Dictionnaire de Pédagogie* pag. 717). Numele de geografie a început să fie întrebuințat dela *Aristotel* care a adus diferite dovezi despre forma rotundă a pământului. Primele încercări de a reprezenta hărți geografice le-a făcut *Anaximander* din Milet pela anul 550 înainte de Isus Christos. *Herodot* (440 înainte de Christos) deosebia cele trei continente ale lumii vechi iar *Ptolemeu* un contemporan al lui *Alexandru* cel Mare, a fost cel dintâi care a pus astronomia în relațiuni cu geografia. *Strabon*, un contemporan al D-lui nostru Isus Christos, poate fi privit ca părintele istoriei geografice. El nu consideră geografia ca un agregat de nume și numere, ci ca o știință filosofică. *Ptolomeus* (pela 150 după Christos) a încheiat dezvoltarea științei geografice antice și a conceput *sistemul planetar geocentric*, considerând pământul ca centrul universului și susținând că toate celelalte corpuri cerești se învârtesc în jurul lui.

Progresul săvârșit de studiul geografic în evul mediu se datorește următoarelor cauze: cruciatelor, venirii Europeanilor în atingere cu Arabii, invaziei Mongolilor în occident, deschiderii drumului maritim dela *Italia* până la *Flandra*, prin *oceanul Atlantic* și studierii scriitorilor vechi și mai cu seamă a lui *Ptolomeus*.

Hărțile geografice din evul mediu aveau pe ele rosa vânturilor și serveau pentru navigația pe mare. Hărțile din secolele al XIV-lea se disting prin exactitatea reprezentării coastelor *Mării Mediterane* și ale *Oceanului Atlantic* despre Europa și Africa.

În secolul al XII-lea a fost construit de către *Edrisi* primul glob — fiind format din argint — pentru *Roger* regele *Siciliei*; iar la 1492, *Martin Behaim* a făcut un glob care se păstrează și astăzi în orașul *Nürnberg*.

Descoperirile *Venețienilor*, *Genovezilor* și *Portugezilor* contribuă mult la dezvoltarea interesului pentru geografie. Acum apăru și *Copernic* (născut la 1473 în Thorn) întemeietorul *sistemului planetar heliocentric*, care a înlocuit cu vremea pe cel alui Ptolomeu și potrivit, căruia pământul se învârteste împrejurul axei sale și toate planetele împrejurul central, soarele. Mai târziu *Kepler* (născut la 1571) stabili legile mișcării planetelor și forma drumului parcurs de ele.

Singura lucrare demnă de amintit din secolul al XVII-lea este o geografie fizică generală a lui *Varenius*; iar în secolul al XVIII-lea avem geografia lui *Büsching*, care s'a străduit să întemeie-

ieze această știință pe intuiție proprie și informații. Geografia fizică e slab tratată de către *Büsching*, pe când în ceea ce privește pe cea politică, el poate fi luat ca model. Un progres însemnat, în domeniul geografiei fizice se datorește unei lucrări a lui *Gatterer*.

Herder a voit să înlăture nomenclatura din geografie. El consideră pământul ca un imens atelier pentru organizarea diferitelor viețuitoare. Herder e considerat ca un premergător al lui *Alexander Humbold* (1769—1859) și al lui *Ritter* (1779—1859) cari au transformat cu totul știința geografică.

Humbold a arătat cum perfecționarea cronometrelor poate servi la calcularea distanțelor geografice, în interiorul continentelor a observat că cei mai mulți vulcani sunt așezați în serii, a inventat arta de a trage *isoterme* (linii ce unesc punctele după glob cari au aceeași temperatură medie) a perfecționat geografia planetelor, a descoperit că munții Asiei nu pornesc dintr'un nod ci merg în șiruri paralele dela est la vest etc.

Karl Ritter (1779—1859) a făcut din geografia fizică temelia cunoașterii diferitelor țări. După el geografia urmărește scopul de a arăta legăturile dintre natură și istorie și pe cele dintre pământ și om: Ea va cerceta influența pe care a avut-o natura asupra vieții omului. *Humboldt* a căutat să perfecționeze studiul geografiei întemeindu-se pe științele naturale, iar *Ritter* poate fi socotit ca întemeietorul geografiei istorice. Profesorul *Pechel* (1826—1875) din *Leipzig* acăutat să contopească ambele direcțiuni. Depărtându-se de metoda de cercetare deductivă teologică a lui *Ritter* și aplicând pe cea inductivă, el s'a străduit să afle raporturile dintre diferite domenii ale studiului geografiei prin compararea obiectelor asemănătoare.

A) Rude Methodik 11 pag 1—5).

B. **Diverse metode de predare.** Înainte de *Comenius*, nu poate fi vorba despre vre-o metodă relativă la predarea geografiei. Acest obiect de studiu abia e amintit. Deși în secolul al XVI-lea *Neander* publicase, două cărți de geografie, totuși abia la *Comenius* găsim date asupra alegerii și orânduirii materiei geografice. În opera sa „*Didactica Magna*“, el cere ca predarea acestui studiu să se înceapă prin cunoașterea camerei de locuit a copilului, a curții caselor părintești, a străzii și împrejurimilor etc și consideră ca temelia a geografiei cunoașterea obiectelor geografice ale locului natal și observațiunile făcute asupra cerului. Pe această temelie, construiește *Comenius* cunoașterea amănunțită a patriei, noțiunile generale despre lume și cunoștințele de astronomie. (W. Rein *Eocyclopedischis Handbuch* 3 Band. pag. 351).

Pieștiștii introduseră geografia ca obiect de studiu de sine stătător în școalele lor mai înalte. *Francke* preda în școala sa latină cunoștințe geografice despre *Palestina* și *Germania*, tratând hotarele, râurile, provinciile și localitățile cele mai

*) Din „Metodica învățământului primar“. ediția II.

însemnate ale acestor țări. Elevii se serveau de atlasul lui *Hübner*. Geografia fizică era foarte neglijată, învățământul constând mai mult în cunoștințe istorico-statistice, fără nici o legătură între ele.

Regulamentul general al regelui Friderich cel Mare din anul 1763, prevede și cunoștințe geografice despre împărțirea suprafeței pământului, despre continente și mări și despre țările cele mai însemnate din *Europa, Asia, Africa și America*.

Filantropiștii au introdus metoda sintetică în tratarea geografiei și au recomandat drept curs pregătitor pentru înțelegerea acestui obiect de studiu, cunoașterea locului natal. (A. Rude Methodik II. pag. 7—8).

Pe urmele lui Comenius a pășit *Rousseau*. În opera sa „*Emile*” el spune că pe la vârsta de 12—13 ani copilul e curios să știe ceva despre pământ și soare. Intemeiați pe această curiositate, vom începe să dăm elevului cunoștințe geografice, bazându-ne pe observarea naturii reale. — Pentru Emil punctul de plecare îl va forma orașul în care el trăește și bunurile dela țară ale tatălui său. Vor urma apoi localitățile dintre aceste două puncte, râurile din apropiere și orientarea după soare. Toate acestea vor fi desemnate de elev în mod foarte simplu. Emil va căpăta cunoștințele geografice nu din cărți, ci din intuiție directă prin ajutorul călătoriilor. Fără îndoială că el nu va putea să cutureze întreg pământul, dar va cerceta toate locurile cari îl interesează în mod special. Emil își va face călătoriile sale pe jos; va pleca când va voi și va merge acolo unde îi va plăcea. Va privi după plac toate ținuturile și se va opri mai mult în orice loc ce i-se va părea frumos sau interesant. (P. Pipoș Metodica pag. 198—199).

Învățământul geografic predat de *Pestalozzi* era cu totul mecanic și lipsit de interes, constând mai ales din serii alfabetice ale numelor diferitelor localități cari se copiau și se memorizau. Părerile teoretice ale marelui pedagog sunt însă demne de reținut. Intuiția trebuie să formeze temelia învățământului, se va urma metoda sintetică, pornind dela cunoașterea locului natal; se vor arăta raporturile naturale și influențele reciproce dintre obiectele geografice etc.

Cei cari au căutat să aplice în predarea geografiei principiile lui *Pestalozzi* sunt în primul rând *Tobler* și *Henning*; iar mai târziu urziii urmează pe aceeași cale *Harnisch* și *Diesterweg*. *Harnisch* recomandă pentru predarea geografiei calea care pornește dela mediul local cel mai apropiat elevului și pășește treptat până ce se termină cu cunoașterea întregului glob. Istoria și cunoașterea naturii se vor sprijini pe geografie și acomoda acestei procedări.

Diesterweg a publicat la 1840 o astronomie populară, cu o valoare metodică de netăgăduit pentru învățători și a recomandat în predarea

geografiei metoda sintetică pornind dela cunoașterea locului natal. (A. Rude Methodik III. pag. 8).

Karl Ritter întemeietorul geografiei moderne, ocupă un loc de frunte în dezvoltarea acestei științe și are o deosebită însemnătate și în aceea ce privește modul său de predare. Înainte de Ritter, tratarea geografiei suferea de două scăderi: a) Geografia fizică care formează temelia naturală și neschimbătoare a tuturor cunoștințelor geografice, era neglijată în favorul geografiei politice și al statisticii și b) diferitele domenii ale cunoștințelor geografice se tratau fără nici o legătură între ele. Se vorbea întâi despre hotare, apoi despre peninsule, insule, munți, râuri, mări, provincii, orașe, etc.

Opera principală a lui Ritter, *Geografia în raport cu natura și istoria omului*, a apărut în anii 1817 și 1818, în două volume. Într-o lucrare publicată la 1804, el zicea între altele: Pământul și viețuitoarele cari îl locuiesc, stau în legături reciproce foarte strânse. Geografia și istoria trebuie să rămână tovarășe nedespărțite pentru veșnicie. Pământul influențează asupra locuitorilor și locuitorii la rândul lor acționează asupra pământului. După cum cronologia constituie temelia istoriei, tot așa geografia fizică trebuie să formeze temelia tuturor cunoștințelor geografice. (A. Rude Methodik 11 pag. 22).

Însemnătatea lui Ritter se întemeiază pe cea a lui Humbold. O serie întreagă de elevi ai lui Ritter au căutat să introducă în școală principiile profesorului lor, prin alcătuirea de manuale didactice. (W. Rein Encyclopdisches Handbuch III pag. 351).

Herbart și școala lui și în special *Ziller* împreună cu adepții săi s'au străduit, ca în alegerea și aranjarea materiei geografice, să aibă în vedere nu atât știința în sine, cum au făcut mai toți pedagogii despre cari am vorbit până aci, cât mai ales spiritul copilului care trebuie să-l avem totdeauna înaintea ochilor când este vorba de tratarea unui obiect de studiu.

II. Scopul și însemnătatea. Scopul studiului geografiei, în școala primară, este de a da copiilor cunoștințe despre înfățișarea pământului, despre statele mai principale din lume, despre relațiunile dintre oameni și mai ales despre țara lor. Pe lângă acest scop material, sau practic geografia mai urmărește și un scop formal și anume de a dezvolta inteligența, deșteptând interesul, stăruind spiritul de observare, punând în joc imaginația, etc. și de a înobilă inima, deșertând sufletul estetic, dezvoltând iubirea de patrie, sentimentele religioase, etc.

În școala primară, scopul urmărit de geografie nu e de a forma geografi ori geologi, ci de a contribui la educațiunea elevilor.

I. G. Bratu și Pl. Cristescu.

■■■■■■■■

Comemorarea Unirii

Să știe din trecutul neamului nostru, și trebuie s'o cunoaștem, toți, acum, că siguranța existenței poporului nostru este puterea vitalității lui și măsura dezvoltării lui culturale-politice și economice.

Ardelenii am crezut în victoria principiului naționalității ca cel mai mare rezultat al revoluției din 1848. Și am avut în vedere întotdeauna mersul civilizațiunii care fixând popoarele pe naționalități, produce solidaritatea lor.

Neamul românesc de pretulindeni să mai știe eșit din contopirea unui popor virtos ca Dacii, și a poporului stăpânitor și civilizată din vremuri, Romanii. Timp de două mii de ani a luptat pentru apărarea *moșiei și limbii* lui.

Toate mișcările lui au avut ca suprem caracter naționalismul. Astfel: Horia, Cloșca și Crișan; astfel Tudor Vladimirescu; astfel 1848, astfel au fost faptele Marilor Voievozi.

În așa împrejurări oțelul sufletului nostru s'a produs fericitul eveniment al Unirii Moldovei cu Țara Românească, și apoi în zilele noastre Unirea tuturor Românilor într'o Românie Mare.

Aceiași obârșie română, dată la iveală din ce în ce mai deslușit de către cărturarii neamului, dela Miron Costin, Șincai, Petru Maior, S. Bărnuțiu și de câtră alții și alții din strălucita pleiadă a marilor bărbați, pe cari Dumnezeu i-a dăruit neamului nostru, au deșteptat și întărit sentimentul Unirii.

Întâia rază a răsăritului României a fost unirea principatelor, alegerea unui domnitor, înmărirea dinastiei. Prin unirea am câștigat sănătoasa propășire a neamului câtră fericitul an 1918 după Hristos.

Suntem dar datori a sărbători aniversarea celor 61 de ani ai unirii cu toată dragostea și cinstea, și a ne îndrepta gândirea cu adâncă recunoștință atât câtră luptătorii Unirii, cât și câtră Suveranii noștri Majestăților Lor Regele Ferdinand I. și Regina Maria, cari au întemeiat România tuturor românilor.

Cu vrednicie să ne închinăm lor.

Fraților învățători, să ne coborim în zina aceasta, — dar nu numai în zina aceasta, ci în toate clipele vieții noastre, — la micuțele vâstare ale neamului, să adunăm tineretul, adulții și bătrânii satului și dimpreună să serbăm faptele mari în viața neamului românesc, căci școala poporului numai așa va întruni *condițiunea unei fondate educațiuni naționale*. Să facem că în clipele acestea tot românul din cel din urmă cătun să se gândească la izvorul norocit de unde purced toate faptele mari din zilele 1859 și 1918; și să iele pe suflet greutățile fără număr care așteaptă aceasta Românie Mare.

Emil Pocola.

Clima locuinței.

De Dr. Const. Stanca, medic

Egoismul omenesc pe lângă multe altele, se manifestează îndeosebi în ce privește starea bună a sănătății, ca celui mai mare dar ce avem pe pământ. Când omul e indispus, ori e bolnav, în totdeauna îl cuprinde un fel de jaluzie față de cei sănătoși și veseli; zi și noapte se preocupă cu gândul, că pe cât se poate mai în grabă să se facă iarăși sănătos, pentru ca să poată iarăși ajunge în ogoașa regulată a muncii obicinuite. Știm, că pe cât e de ușor a te feri de boale, pe atât mai greu e de-a scăpa de ele. De aci provine deci, că menirea ideală medicală ar fi, ca prin sfaturi speciale să poată apăra omenimea de toate boalele și mai cu seamă de cele infecțioase, fiind cele mai periculoase. Această menire a medicilor în secolul present se arată a fi numai un fel de utopie; multe piedecii, pe cari aci n'am de gând a-le specifica, să ridică ici și colo stând în calea bunetor învățători cari le-ar da și le dau unii medici conștii de datorință. În veacul present medicii să luptă cu boalele, ca ostașul pe câmpul de luptă cu dușmanul. Omul e datat, ca pânăcând e sănătos să nu se gândească nici la boale, nici la moarte; va sosi însă vremea când omenimea se va ocupa mai mult și mai serios cu starea sănătății, uneltele cari vor putea să-și ajute întru păstrarea sănătății, vor fi mult mai multe, deci și medicul va fi mai mult delăturătorul boalelor, decât lecuitorul acestora.

*

Cred, că uu va fi indiferent pentru cetitor, dacă de data asta voiu da unele sfaturi în ce privește clima locuințelor noastre.

Din punct de vedere sanitar este eveniment foarte însemnat în viața omului timpul cât îl trăește în odae. Dar locuința duce rol foarte însemnat în ce privește dezvoltarea perfectă a unei familii: pe de o parte așezarea locuinței, modul și materialul de zidire etc. — pe de altă parte aerizarea acesteia sunt momente, cari sunt de o însemnatate estra-ordinar de importantă.

Părerile despre *aerizare (ventilație)* erau mai de mult foarte diferite și chiar ciudate. În secolii trecuți medicii opreau aerizarea unde era cineva bolnav de plumâni. Îndeosebi în cazuri de tuberculosă grigeau nu cumva pacientul să fie atins de undele aerului liber. Ahea în anul 1752 Roulin, medic francez, observând din experiențele sale efectul aerului curat față de dezastrele celui stricat, a propagat în mod științific ideea tratării boalelor organelor respirătoare cu aer curat, cecece a adus cu sine mai târziu precizarea modului de aerizat. Ahea peste o sută de ani — pe baza observațiilor continue făcute de către medicii — s'a adus legea sanitară: „nu e destul a aeriza odaia, ci trebuie atât ziua, cât și noaptea incontinuu să ne folosim de aerul de din

afară". Aceasta e baza pe care s'a edificat modul de cură în sanatoarele de-acum. Inșă după cercetările cele mai nouă cu drept trebuie să ne oprim puțin la pasagiul ce zice, că odaia zi și noapte trebuie încontinuu aerizată. Intrebare e. că oare din punct de vedere sanitar nu e nimic de obiecționat acesteia? Sănătos e oare a sta nu numai ziua dar și noaptea întreagă cu fereastra deschisă? Ca să putem de răspuns potrivit întrebărilor acestora, trebuie să cercetăm prima oară cum se schimbă aerul din odaie, când înținem fereastra deschisă?

Știm, că și odaia e un fel de îmbrăcăminte. Servește scopul de a-ne câștiga în jurul nostru pururea clima cea mai potrivită tratului și sănătății noastre. Are menirea deci de a-ne servi cu o climă potrivită. Fără haine și fără locuință omul s'ar prăpădi, precum pier florile și animalele de casă, dacă le părăsim. — N'am putea suporta schimbarea anotimpurilor reci, mai cu seamă toamna și iarna. Inșă până când ne apărăm contra schimbării timpului și temperaturilor cu ajutorul locuinței și a îmbrăcăminteii, totodată schimbăm și aerul din jurul nostru, în care avem să trăim cea mai mare parte a vieții, stând închiși între patru pereți cu ferestri și uși, cari ne apără de vânt și ploaie, cu sobe dătătoare de căldură, cari ne scutesc de frig și ger. „Clima privată” deci o putem numi și „clima de odaie”. Clima aceasta să deosebește de cea din liber, în mai multe privințe, după cum vom vedea mai jos. Oricât de mari ar fi odăile, dacă acestea ar sta tot închise, aerul dinăuntru s'ar strica și dacă nu ar fi schimbat prin aerizare, ar ajunge să fie periculos pentru sănătate.

Dacă comparăm aerul din chilie cu aerul din liber, ajungem la următoarele rezultate:

1. *Compoziția chimică* a aerului din cameră, abea să deosebește de al celui din liber. Dacă înșă odaia se folosește încontinuu, atunci și compunerea să schimbă și se modifică. Indeosebi acidul carbonic (CO_2) se află în cantitate mai mare în locuințele unde sunt mai multe persoane timp îndelungat. Acid carbonic să mai produce și cu folosința uneltelor de luminat (lampe cu petrol, lumini, candelă etc. Cantitatea acidului carbonic între împrejurări normale nici când nu se ridică la percentualitatea periculoasă sănătății omului. Să mai află în aer și alte gaze, inșă în măsură foarte mică (ammoniac, hydrogen de sulfmetan etc.) Atât acidul carbonic, cât și celelalte gaze în cantitate mică, — n'au nici un efect păgubitor mai deosebit asupra sănătății, idirect inșă da: în camera unde aerul nu să primenește, nu să aerizenză, ori se află mai multe persoane vreme îndelungată, aerul să strică, să desvoaltă un miros neplăcut; din cauza aceasta respirația să efeptuește superficial, plămânii primesc aer mai puțin, mișcările coșului peptului sunt dese dar neindestulitor de profunde. In aer liber respirăm profund și rar, acesta e reflex natural; sângele plămânii se întâlnește pe foarte mare teritor

cu aerul inspirat și organismul să înviezează. Respirația superficială are foarte multe defecte: plămânii nu să aerizează perfect, deci atât gazurile stricacioase cât și praful și milioanele de microbi nu se pot delătura din alveolele plămânii, ceea ce aduce cu sine mai târziu diferite boale indeosebi tuberculoza.

2. Aerul din odaie n-are puterea de a oxida (de a mistui materii organice), pe când cel din liber prin conținutul de ozon (O_3) are efeci foarte mare oxidator. Numai așa putem explica, cum de în anumite locuri, unde să află în aer mult ozon, nu găsim bacterii. Asta — durere — nu o putem zice despre aerul din odaie.

3. In ce privește *conținutul de praf*, e foarte mare diferența între aerul de odaie și cel din liber. In odaie e întotdeauna mai mult praf decât afară. Praful odăii să compune din două părți: una organică și una anorganică. Partea organică e cea mai periculoasă pentru viață, fiindcă aceasta conține mulțimea de bacterii, între cari foarte mulți sunt de o mare însemnătate pathologică. Părțilele de praf anorganice niciodată nu sunt așa de periculoase. Intratăta trebuie să le dăm atențiunea, fiindcă cu aerul ce inspirăm, pătrund în plămâni, să așează pe pelița mucoasă a bronchiilor, aceasta dela o vreme din cauza iritației continue să înflamează, apoi să desvoaltă simptomele cari le observăm în cazul unui corp străin în organism: pelița mucoasă în locul iritației necrotizează, să desbină și în urma-i rămâne o rană microscopică. Iritația fiind continuă, să iscă pe lângă cele de sus o tusa seacă. (Doar singuri putem fiecare constata, că dacă suntem răciți, ori avem nișel catar de plămâni (bronchită) și înțrăm în vre-o locuință unde e praf, momentan începem a tuși. In aer curat tusa să calmează).

4. *Apăsarea aerului* din odaie nu să deosebește de al celui liber.

5. *Temperatura odăii* depinde întotdeauna dela voința omului și să modifică după recerințele timpului. Prin temperatură să deosebește indeosebi aerul odăii de cel liber, mai ales iarna când omul are nevoie de căldură, căci altfel ar pierde din căldura lui și ar fi expus la multe primejdii.

6. *Mișcarea aerului* în odaie întotdeauna e mai redusă decât în liber. Drept, că prin crepturile ferestrelor și a ușilor, apoi prin zid încontinuu să face o ventilație, care cu atât e mai mare cu cât să deosebește mai mult temperatura odăii de cea de dinafară. Ventilația aceasta depinde apoi dela calitatea zidului, umezeală și dela direcția vânturilor, inșă nici când nu e sigură, nici indestulitoare.

Cu cât e mai liniștit aerul odăii, cu atât temperatura acesteia e mai stabilă. In locuințele noastre iarna ne nizuim să avem căldură, deci grijim ca ușile și ferestrele să fie bine închise, să nu fie curenți, ceea ce ar reduce temperatura odăii.

O altă ventilație naturală e care se face cu

ajutorul sobelor: aerul odăii stricat ese prin horn (coș), iar în locul acestuia pătrunde aer curat de afară prin crepăturile ferestrelor și a ușelor și prin zid, Ventilația aceasta e mai intensivă iarna, când în sobă se face foc.

7. Clima odăii se mai deosebește de cea de dinafară și prin relațiile de lumină. Odăile sunt totdeauna mai întunecoase decât împrejurimea lor. Lumina odăii nu numai în cantitate, ci și în calitate să deosebește de cea din afară. Lumina naturală are foarte mare însemnătate pentru sănătate. Lumina naturală o primim dela soare; razele acestuia intră în interiorul odăii când e fereastra deschisă, ori prin sticla ferestrelor. Aceasta nu e indiferent pentru clima locuinței, căci sticla ferestrei nu lasă să pătrundă toate razele de lumină în odaie. Așa d. e. razele violete și ultraviolete, cari sunt cele mai însemnate, având efect desinfecător foarte mare, nu trec prin sticlă. Numai așa putem explica faptul, că în aerul odăii microbii pot trăi timp foarte lung, până când în aerul liber curând se prăpădesc. Pe suprafața prafului de pe străzi abea se află bacili, cu atât mai mulți însă mai afund unde nu străbat razele soarelui. Unul dintre bacteriile periculoase pentru om și e bacilul tuberculozei, care poate intra în plămâni cu aerul inspirat. Acesta poate trăi multă vreme și afară de corpul omenesc, în praf, tină, murdării, etc. S'a documentat cu cercetări bacteriologice, că bacilul tuberculozei trăiește luni întregi în odaie, mai cu seamă pe podele și pereți. Deci dacă voim să avem aer sănătos în odaie, trebuie să deschidem adesea ferestrele, ca să pătrundă razele soarelui înăuntrul locuinței; în cazul acesta avem dublu câștig: pe de-o parte aerizăm, pe de alta parte desinfecăm aerul odăii.

Am relevat mai sus, că aerul odăii să primenește chiar și fără voia și știrea noastră. — Moment foarte însemnat chiar pentru populația noastră de pe sate, care din cauza inteligenței inferioare nu știe, sau nu poate pricepe, că ce însemnătate are asupra sănătății sale aerul curat și aerizarea locuinței. Primenirea aerului pe cale naturală să efectuește îndeosebi iarna, chiar atunci, când omul e silît să petreacă aproape tot timpul între patru pereți din cauza frigului. Dacă primenirea aerului nu s'ar întâmpla de sine în timpul iernei, ar aduce cu sine nespuse dezastre în ce privește sănătatea oamenilor.

Afară de ventilația naturală, aerizarea să poate efectui și pe cale artificială. Deschizând fereastra și ușa din față deodată, să produce un curent în odaie, care delătură aerul stricat și în locul acestuia aduce altul curat. Acesta e modul de aerizare mai ușor și mai practic, și totuși puțin îl știu aplica rațional. Unii cred că e destul de a ținea fereastra câțva timp deschisă, ori întreagă, ori numai o aripă. Alții susțin, că e sănătos a ținea nu numai odată ziua, ci și toată noaptea deschise ferestrele. Toate acestea sunt păreri foarte greșite.

Nizuința noastră e, ca să aducem în odaie aer curat, ca și cel de afară. Deci, dacă un anumit timp stă fereastra deschisă, dela o vreme aerul odăii să înlocuește cu cel din afară; de aci încolo însă mai curat nu se mai face, deci e superfluu a o ținea și pe mai departe deschisă, fiindcă așa nicidecum nu putem avea o climă plăcută în locuința noastră, afară de timpul verei. Și mai greșită idee e a ținea în timpul iernei fereastra deschisă timp mai lung ori chiar toată ziua, cum fac unii laici. De ce atunci locuința? Pierdem tot scutul ce-l avem din partea acesteia, când afară aerul e rece. Tot așa se află laici, cari cred, că e bine și sănătos a dormi cu fereastra deschisă. Trebuie să excepționăm timpul de vară, când temperatura odăii e aceeași cu cea de afară. Însă a sta cu fereastra deschisă toamna, iarna ori primăvara în timpul nopții, e ceva absurd! Cum crede cineva, că e sănătos a ne desbrăca într-o odaie rece, a ne culca în pat rece și în fine — ca să nu înghețăm peste noapte — a ne coperi cu plapoma rece, dela care însă așteptăm toată căldura. Omul doar când i-e frig, s'adună în pat grămadă, trage plapoma peste cap și stă nemișcat până ce să încălzește. De adoarme așa, apoi toată noaptea stă acoperit până peste cap, inspirând aerul greu și stricat de sub plapomă! Ori poate să se descopere peste noapte, fără știre, și se poate răci. Fiecine poate vedea, că e ceva ridicol a crede că așa e bine! În dormitor trebuie să fie clima plăcută, temperatura domoală, ca să poată omul dormi comod și liniștit. Înainte de culcare trebuie aerizat dormitorul, că pe când ne culcăm, să fie atât aerul, cât și mobilele la gradul temperaturii necesare (18—21 C°).

Succesul aerizării depinde dela diferența între temperatura odăii și a celei de afară. Cu cât e mai mare diferența aceasta, cu atât mai perfectă e și aerizarea și cu atât mai repede să poate efectui. Deschizând de-odată ușa și fereastra vis-a-vi, iarna pentru aerizarea perfectă a odăii e de ajuns timp de 30—60 secunde; primăvara și toamna 2—3 minute. Vara, când e timp liniștit 10—15, când e vânt 5—10 minute. După aerizare mobilierul în vre-o câteva minute iară își ia temperatura avută și aerul odăii devine plăcut.

Afară de metoda aceasta de aerizare, care este cea mai practică, cea mai ieftină și cea mai bună, mai sunt și altele, cari însă nu se aplică la case de locuit singurate; îndeosebi cele cu instalații tehnice complicate, să folosească la edificii mari, palate moderne, școli și edificii publice. Despre acestea voiu vorbi cu altă ocazie.

Frângurele.

— G. Varone. —

Părinții, cari cred că fericirea copiilor lor constă în faptul de a căuta să le evite orice fel de muncă, căutând să le facă prin aceasta viața cât mai ușoară — dau cele mai slabe elemente vieții omenești.

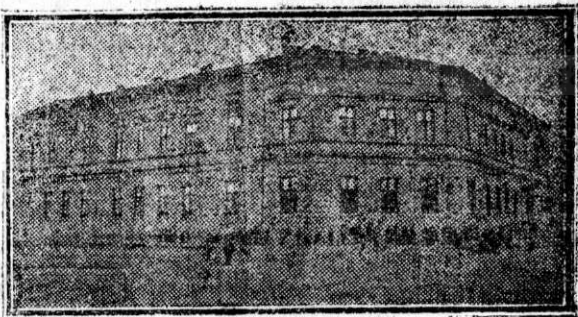
■ MONOGRAFII ȘCOLARE ■

Naționalizarea școlii primare No. 1 „DOROBANTUL ROMÂN” din Cluj.

Măreța și monumentală clădire, al cărei chip ne stă azi în față, a fost clădită de guvernul unguresc la 1898 spre a glorifica cei 1000 de ani de stăpânire ale acestor plaiuri românești.

Și pentruca veșnică să-i rămână pomenirea în scurgerea vremii, pusu-i-au trufașul nume: „Școala primară milenară”.

Și de atunci și până la 1918, românii, cari au frecventat această școală, fie ca elevi, fie ca cateheți, avut-au să-și înghită cu amar în piept durerea, că nu pot să-și spună în acest locaș de lumină, că ei sunt și vor să rămână români, că țin la legea și la limba lor străbună; căci, Doamne Sfinte, pentru această crimă, contra nației maghiare, directorul școlii îl pedepsea fără nici o cruțare. Dar ce să-ți spun, dragă cetitorea, mai elocvent decât faptul că, un mic elev sărac din clasa II. prim., numele nu impoartă, a fost pedepsit pentru ce se roagă seara, la cul-

Școala primară No. 1 „Dorobanțul Român” — Cluj

care, în românește. Mama sa, o biată muncitoare în fabrică, a fost chemată la cancelaria domnului *igazgatáu*, admoniată sever: iar la Crăciun Moș Crăciunul, n'a vrut să dea și micului românaș din bunătățile sale

Dacă ai fost pedepsit în ungurește pentru rugăciunea ta, Dumnezeu te-a înțeles și ți-a răsplătit românește, pentru suferința ta.

Și par'că a fost un făcut! Căci chiar când copilașii români, după obiceiul strămoșesc își pregăteau colinzile, să preamărească pe Dzeu, pe *micul Isus*, care a adus pace și bucurie la toți în lumea aceasta, Clujul cade în stăpânirea *Dorobanțului Român*, a celui ce din școala primară învăța:

Ardealul, Ardealul, Ardealul ne cheamă
Cu sufletul lui plin de dor!
Sărută-ți copile părinții și frații
Că mergem astăzi la războiu.

— — — — —

Să trecem Carpații, ne trebuie Ardealul
De-o fi să ne îngropăm de vii!

Și s'a adevărit zicătoarea că Dzeu pe cel credincios îl cearcă, ca pe bietul Iov, dar nu-l prăpădește în asprimea bunătății sale.

Dorobanțul Român, în puterea nopții spre sărbătoarea Sfintei Marii la 1916, auzind glasul Ardealului subjugat, auzind despre alungarea fraților săi Români de pe lângă granița țării sale și prefacerea școlilor lor în școli ungurești, auzind aceste dureri ce glăsuiau prin glasul de alarmă al gornistului ce sufla mobilizarea, deșteptându-se din somn, își face o sfântă cruce, își sărută copilașii și nevasta și fără a vărsa vre-o lacrimă din ochiul său, setos de a vedea câmpiile Ardealului, de a alina durerea fraților, pleacă la cazarmă să-și facă datoria.

Și și-a făcut-o plin cu vârf și îndesat.

Și trecând prin Ardeal, ca vântul prin sat, răsbite-a peste Tisa dincolo, și ca să-și îplinească deviza, s'a oprit drept în Budapesta, unde iar și-a adus aminte de cântecul românesc:

Românește așa a fost:
Să te 'nduri după putere,
Să fi bun cu cel ce-ți cere
Milă și adăpost.

Și, Dorobanțul nostru așa a fost, o spun chiar ei. Iar noi, cei ce-l așteptam să se reîntoarcă acest viteaz la vatra sa, la copilașii și nevasta cari îl doreau, până la sosirea lui, pus-am stăpânire pe ce ne-a redat viteazul Dorobanț și între aceste bunătăți numărăm cu plăcere și „Școala Primară Milcneră” din Str. (Pap) Paris No. 35. Această școală s'a preluat de domnul revizor școlar Dr. Gh. Vilt în primăvara lui 1919, lăsându-se ca girant responsabil tot fostul ei director, Elek Gyula; iar cu 1 Aug. 1919 s'a predat actualului director, D. Hancu.

Clădire mărețată, cu două etaje, cu o frumoasă sală de 30 m. lungime și 8 lățime, având și alte dependințe, numărând în total 22 camere, cu o frumoasă, bogată și bine conservată Bibliotecă-Muzeu, cu un mobilier ireprosabil, având și o frumoasă grădină de pomi și zarzavaturi, iar curtea plantată cu nuci, duzi (frăgari) și castani sălbatici, cari inveselesc și îmbalzamează aerul pe care-l respiră liniștit micul Românaș, ce nu știa și nu vrea să se roage ungurește, precum și iubii lui colegi, români verzi ca stejarul, pe cari adeseori îi auzi cântând cu mândrie pe sub copacii inverziți:

Treceți batalioane române Carpații,
La arme cu frunze și flori,
Ne-așteaptă izbânda, ne-așteaptă și frații.
Cu inima la trecători, etc. etc.

Pe lângă școala română, aci mai e și una maghiară, tot de stat, sub controlul aceluiași director, cu limba de propunere maghiară, precum și o grădină de copii românească.

Iată personalul didactic dela aceasta școală :

1. Dumitru Hancu, director
2. Nicolae Popa
3. Gavril Almășan
4. Laura Vasiliu, învățători români.

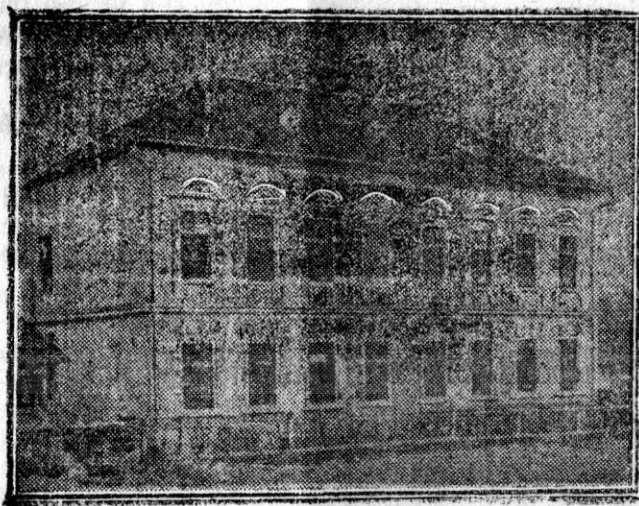
—

5. Márton K. Paula
6. Rusu Otilia
7. Dergán Elisabeta
8. Oros Andreiu, învățători unguri — și
9. Lăpădatu Paraschiva, conducătoare titu-

lară a grădinei de copii.

Domnia M. S. Regelui Ferdinand I. Școala primară națională No. 1. „Dorobațul Român“ din Cluj. Director D. Hancu.

Vouă, iubiți colegi, cari ați luat parte la ultimul nostru congres din 23 Ian. 1921, Vă este cunoscută această clădire, căci dintre ale ei ziduri, unde v'ați adunat să mulțumiți, și să protestați contra nedreptății ce ni se face, a plecat glasul vostru ca trâmbița de alarmă, ducând durerea, suspinul și nemulțumirea voastră la urechile celor ce sunt puși în frunte să ne apere și să ne îmbunătățească soarta, ca pe unii ce am

Școala primară de Stat din Telciu (jud. B.-Năsăud)

Totalul elevilor înscriși în anul acesta	
la secția românească	177
„ „ ungrească	190
„ grădina de copii	26

Și acum precum ungurii s'au gândit să preamărească vecinic, prin această măreață clădire, serbarea mileniului, botezând și închinând aceasta școală, măreței lor fapte și idei, tot așa actualul ei director, botezându-o în românește, s'a gândit, că nici un nume, care ar putea sfida o truție impilătoare, n'ar putea fi mai potrivit ca „Dorobațul Român“. Deaceia, prima sa grije a fost ca să ceară oficial pe cale erarhică dela Onor. Consiliu Dirigent, schimbarea acestui sfidător nume, în „Dorobațul Român“. Și ordinul No. 12250/1919 a Onor. Consiliu Dirigent admite această cerere.

Azi cu mândrie se poate ceti, în locul slovelor ungrești de altă-dată : „Regatul României.

fost făuritorii României-Mari și cari vom ști să-i facem și fericirea ei.

Vouă deci vi-l închin acest articol și Vă zic din adâncul inimei mele : Să trăiți, mândrii făuritori ai României întregite !

D. Hancu, director.

Frângurele.

— I. Ghica —

Bogăția unei țări nu stă în minele de aur și argint, ci în mnca locuitorilor.

— V. Ghidionescu —

Fiindcă avem datoria să pregătim, începând chiar cu școala primară, masale largi ale poporului nosrru, pentru înțelegerea deprinderii drepturilor cetățanești, e bine să arangem în mod sistematic jocuri „de-a alegerile“ cu copii, căci mai bine e să ne jucăm de-a alegile cu cetățenii de mici copii, decât să ne jucăm de-a alegerile când sunt oameni mari.

— N. Iorga —

Din felul cum se pregătește tineretul unui neam iese pe urmă toate binecuvântările sau blestemurile asupra lui.

OFICIALE

CRONICA

No. 17—920.

ORDIN CIRCULAR

Presidiul Asociației învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș luând în considerare, că din anul trecut și până acum s'au făcut schimbări mari în efectivul și locul de serviciu al colegilor și având lipsă continuă de a ști exact numărul tuturor, precum și locul unde se află fiecare învățător aparținător Asociației noastre, ne vedem necesitați a recerca presiunile tuturor *secțiilor județene* ca:

1. Să înainteze de urgență biroului Asociației un Tablou detaliat despre toți învățătorii aflați pe teritoriul Secției respective.

2. Tabloul va cuprinde:

a) Președintele Secției;

b) Membrii comitetului central;

c) Toți învățătorii (învățătoarele) de stat titulari;

d) Toți învățătorii (învățătoarele) comunal cu diplomă în regulă;

e) Toți învățătorii (învățătoarele) profesionali românești, diplomați;

f) Învățătorii și învățătoarele — cursiști.

3. În Tablou să se indice comuna unde funcționează și posta ultimă a fiecăruia.

4. Biroul fiecărei Secții prin o „Cartă postală” să avizeze pe dl N. Iordan inv.-director în Sibiu de câte exemplare din statutele Asociației are lipsă pentru județul lor. Statutele, fiind tipărite se vor trimite dela Sibiu în pachet la adresa președintelui fiecărei Secții, iar acesta la rândul său va delibera singur asupra modului și ocaziei, cum și când are să le distribue membrilor Secției sale, totodată încasând și prețul de exemplar, după cum va reieși din nota aceluia de dl N. Iordan la fiecare pachet.

Cluj, la 27 Ianuarie 1921.

TRAIAN SUȚEU,
președinte.

GAVRIL ALMĂȘIANU,
secretar general.

Frângurele.

— M. Eminescu. —

Echilibrul în stat e — ca sănătatea în corp.

Orice cugetare generoasă, orice descoperire mare,
purcede dela inimă și apelează la inimă,

Caracterul este cea mai statornică avuție.

Premii. Societatea de editură „Cartea românească” a instituit pentru anul acesta 23 premii în valoare de mai mult de 100.000 Lei, cari premii variază între 3 și 15.000 unol, pentru cele mai bune cărți și broșuri, tratând următoarele subiecte: 1. Cărți de povestiri pentru copii. 2. Povestiri în legătură cu războiul. 3. Asociațiile țărănești. 4. Industrializarea produselor agricole. 5. Grădinaritul. 6. Albinăritul. Pe lângă premii autorii mai primesc 25% din vânzarea cărților. Lămuriri mai detaliate da „Cartea românească”.

Cămine pentru ucenici. Cu preluarea imperiului s'au luat în stăpânire și mai multe cămine pentru învățăceii de meserii în diferite orașe. Rostul acestor cămine îl înțelegem cu toții așa de bine. În ele se ocrotesc fiitorii noștri industriași și comercianți, și sub conducerea oamenilor noștri aleși și specializați, primesc o educațiune națională, culturală și morală. Cum însă suntem chiar la începutul începuturilor și industrializarea orașelor noastre este o necesitate imperativă care leagă de sine atâtea alte interese mai de stat și naționale, se impune sprijinirea și organizarea solidă a acestor cămine, așezându-le încă dela început pe un temelii sănătos. Fiindcă statul are atâtea angajamente, de sigur sarcina de a da o mână de ajutor mai revine și societății și în special acelor cu dare de mână. Învățătorii noștri să se facă și apostolii acestei idei, îndemnând pe cei ce au inimă și putere a sări și în ajutorul acestor cămine prin contribuții și ofrande pentru că ele sunt o verigă din lanțul multelor noastre preocupățiuni, cărora trebuie să le dăm toată soliditatea.

Apel. Explicațiile ce se dau elevilor în școală nu sunt suficiente pentru cimentarea cunoștințelor. Acele trebuesc a se răzîmă pe ceva real și aceia e cartea, e lectura. La noi în Transilvania sunt foarte rari școalele cari dispun de o bibliotecă românească. Între școalele lipsite de aceea bibliotecă să numără și școala noastră primară „Imp. Traian” din Zlatna jud. Albei inferioare. O lectură în spirit românesc e reclamată tineretului nostru cu atât mai vârtos căci acela a fost până acum împărțit de un spirit meghiarizator contrar dezvoltării noastre patriotice. Suma ce a putut-o chivernisi direcțiunea susnumitei școale între împrejurările actuale e însă prea modestă pentru a putea înființa o bibliotecă corespunzătoare tineretului de aici. Apelăm la toți aceia, cari poartă interes pentru cultura națională română de a ne da binevoitorul sprijin făcând donațiuni de cărți, eventual efecte în bani pe seama susținutândei bibliotecii. *Petru Petringear, dir. școlar.*

Omagiu. La 5 Iunie a. c. marele nostru istoric d. N. Iorga împlinește 50 de ani. O seamă de adoratori voesc să alcătuiască cu acest prilej un volum de omagiu bărbatului luminat, pentru a-i arăta și în chipul acesta dragostea și recunoștința neamului nostru.

Colonii școlare. Ministerul Instrucțiunii prin administrația școlilor a lansat o circulară către toți Revizorii școlari în chestiunea coloniilor școlare, ce voește să organizeze în cursul verii viitoare. În aceasta circulară, după ce arată atât de frumos însemnătatea acestor colonii și neprețuitele rezultate fizice, morale și sociale ce le dau, bine știind că orice copil vine pe lume ca un spor de energie națională și datorită noastră este să facem tot ce putem pentru tăria vieții și sufletului lor, îndeamnă societatea să îmbrățișeze această idee, care în alte state a triumfat, angajând la muncă și colaborare atâtea suflete înțeleghătoare. Este invitat fiecare Revizor ca să facă de pe acum prăgătirile de lipsă a unei echipe coloniale de 25 școlari din județul lor. Zestrea unei echipe trebuie să cuprindă: Un cărucior de transport, un cost. sau două, (sistem militar) un tuciu, linguri, strecurătoare etc., apoi saltele pături, perini pentru dormit. Modalitățile de acvirare a acestor efecte — să se facă prin contribuții dela binefăcători — prin colecte, ofrande etc. Iată un început bun, care avem nădejdea, va face ca și la noi să prindă această idee.

Sistemul administrativ școlar din Ardeal și unificarea. La București se lucrează actualmente la organizarea unitară a sistemului administrativ școlar pentru întreaga Românie Mare. Dintre toate proiectele propuse din teritoriile noului sistem administrativ din Ardeal a fost găsit cel mai bun, astfel că organizarea unitară se va face după sistemul de aici. Principiul descentralizării va fi riguros respectat. În Ardeal se vor crea de drept trei direcțiuni regionale școlare, care de fapt existau, cu sediul la Cluj, Sibiu și Timișoara. Noua organizațiune administrativă școlară va intra în aplicare pe ziua de 1 Martie. Secretariatul general al învățământului din localitate va rămâne ca organ superior de control.

Serbări școlare. În 9 Ianuar a 3-a zi de Crăciun, precum și în 6 Februar a. c. „Serbătoarea unirei“, s'a ținut în comuna Hida producții teatrale împreunate cu joc. Organizarea acestor producții se datorește vrednicului corp didactic dela școala primară de stat din această comună: învățătorilor Ioan Terec, Vasile Nossa și Leontin Terec, precum neobositului și inimosului primpretor Dr. Nicodim Cristea, președintele șfatului școlar. Pe lângă frumosul venit material, destinat bibliotecii și altor trebuințe școlare, e

de remarcat succesul moral al acestor producții. Străinii, cari au luat parte în număr mare la acestea serbări, au rămas surprinși de istețimea cu care diletanții — între ei chiar și țărani — au știut să se achite de rolurile lor. Prin astfel de mijloace numai vom putea ridica nivelul școlii primare române și reputația învățătorului român.

b-a.

Analele Asociației. Atragem atențiunea colegilor asupra circulării Biroului Asociației noastre, publicat în nrul de față și rugăm cu insistență pe președinții secțiilor să satisfacă de urgență celor cerute acolo, ca să putem ajunge odată vremea, ca fiecare membru să aibă în mână analele și mai ales statutele Asociației noastre.

Improprietărea școlilor. În vederea pertractării în parlament a proiectului pentru reforma agrară, Asociația noastră a luat hotărârea să trimită un memoriu către Dl. Ministru al agriculturii, în care se arată necesitatea improprietării școlilor noastre primare, în senzul ca fiecare școală primară să fie înzestrată cu pământ de cultură pentru învățământul practic agricol.

Bani de chirie. În „Monitorul Oficial“ ca și în alte ziare citim că indemnizația de chirie pentru funcționarii de stat ar fi stabilită după următoarea modalitate: În orașele Cluj, Brașov, Sibiu, Oradea-Mare, Arad, Timișoara va fi 30% din leafa de bază, pentru cei căsătoriți și cu copii 25%, pentru cei căsătoriți fără copii și 20% pentru cei necăsătoriți. Cunoscând aceasta ne punem întrebarea, — pentru ce nu se aplică întocmai aceste dispoziții ale unificării și față cu corpul didactic. Cum se poate că în orașele de mai sus, membrii corpului didactic, (profesori, învățători — funcționarii din administrația învățământului), primesc ca indemnizație de chirie numai 25% din leafa de bază, cei căsătoriți și cu copii, 20% cei căsătoriți, dar fără copii, și 15% cei necăsătoriți. Cu puține excepțiuni profesorii și învățătorii din aceste orașe sunt în serviciul instituțiilor cu caracter de stat, ei fiind în urmare funcționari publici de stat. Ce poate prin urmare determina statul să facă această deosebire între slujbașii săi? Credem că o revenire asupra acesteia neînțelese dispoziții se impune dela sine.

Spre ideal. Cei dintâi colegi, în sufletul cărora s'a scoborit și a incolțit idea semănată de noi, de a destina 25 la sută din veniturile serbărilor școlare în favorul noului nostru așezământ fondul „Gheorghe Lazar“, au fost colegii E. Reit din Branzi Simion Dragoman din Nocrich jud. Sibiu, cel dintâi trimițând suma de 150 Lei și al 2-lea suma de 128 Lei 75 bani. Nu sunt sume mari în număr — dar sunt mari în faptă și în suflet, sunt temelii unui început, pe care vom clădi pe rând și vom așeza la locul ei, piatră pe piatră, înălțându-ne spre idealul care ne strălucește și pe care ni-l'am aies. În acest drum pe care avem să-l străbatem, vom fi izbiți de sigur și de calamitățile vremii și de nepăsarea unora, ca și de răutatea multora, — dar este iertat să pierdem vre-odată nădejdea în fața unor asemenea vremelnicii? Noi trebuie să fim cu toții și unul fiecare energii creatoare, căci înălțarea noastră prin noi înșine este porunca vremii. Dacă fiecare învățător ar urma în fapte pe acești 2 colegi, cari au ținut să fie cei dintâi la fundamentul operei noastre, am putea din aceasta sumă, numai, să întreținem 50 studenți gratuit în „Casa Invățătorilor“ din Cluj. Lucru nu este cu neputință. Pilda a dat-o vrednicii colegi, E. Reit și Simion Dragoman. Vom publica în viitor toate încasările ce vom avea.

Monografii. În Nrul trecut al revistei noastre am publicat Monografia școlii primare din Telciu, Sosindu-ne ulterior clișeu, dăm acum și aceasta școală care este mândria frunzei comune Telciu, din valea Bistriței. Frații colegi, cari ne trimit în viitor monografiile — sunt rugați să ne trimită și clișeele școlilor, iar întru cât nu le au, să trimită o fotografie a școlii, la firma: D. Ionescu, inst. de Zincografie, București, Str. Fund. Tunari No. 3., unde li-se pregătesc aceste clișee cu un preț foarte moderat, (60 bani în cm. □). Monografiile să fie scurte, dar bine și frumos lucrate.

■ ■ ■ CĂRȚI ȘI REVISTE ■ ■ ■

Poesii, de G. B. (Bălțeanu) editura tipografiei „Drapelul“ Lugoj. 1920, cuprinzând peste 100 poezii frumoase, în cari autorul, un modest dascăl dela țară își toarnă într-o formă curgătoare și ușoară tot sbuciumul sufletului său curat și plin de avânt. Subiectele sunt luate din viața senină a satelor noastre, în care el își face apostolia, cu atâta sfințenie și unde ar dori să se instăpânească duhul păcii și al înțelegerii, unde ar vrea să vadă pornirile bune, întemeiate pe credința neștrămutată și solidă a legii și bisericii noastre străbune. Este așa de subtilă poezia „La ziua de mână“, închinată colegilor săi, la începutul unui an de școală, închinată cu strofa:

„Sfânt și mare nume
Este — Invățătorul
L'a purtat în lume
Și Mântuitorul“.

Nu putem decât să recomandăm tuturor învățătorilor acest frumos volum de poezii al unui coleg, căruia se cade să-i arătăm toată grațitudinea noastră.

A apărut „Metodica învățământului primar“ ediția II, revăzută, modificată și completată de I. Cristescu și I. G. Bratu. Editura „Cartea Românească“ București.

„România Viitoare“. Anul I. No. 1, 15 Ianuarie 1921. Ploesti. Apare de 2 ori la lună. Abonamentul 50 Lei pe an.

„Lamura“ No. 4, Ianuarie 1921, cu articole iscălite de B. Dumbravă, N. Urechia, I. Simionescu, G. Tașcă, I. Nisipean și alții.

„Funcționarul“, organ social-economic, al Asociației funcționarilor publici din Transilvania. Anul I. No. 1, Cluj. Abonamentul 60 Lei pe an.

D-na Elena Farago, cunoscuta noastră scriitoare a dat publicității nu de mult, trei volume, cari îmbogățesc literatura pentru copii: *Robocica* poveste în versuri despre o fetiță răstăfătată. *Să nu plângem*, cuprinzând 6 bucați tot în versuri, străbătute de un adânc fond moral și *Pasăre albastră* traducere din Maurice Maeterlink. Se pot procura cu prețul de 7 și 10 Lei prin casa de editură „Ramuri“ din Craiova.

■ ■ ■ POSTA REDACȚIEI ■ ■ ■

Mai multora. Articolele primite. Le vom face rând. Rugăm pe toți ceice ne ajută, să scrie, încât le este cu putință, — cetibil și numai pe o latură a hârtiei. Prin aceasta suntem și noi cruțați de multe griji și greutăți, — ales la corectură.

Fratelui I. Neag. Am spus-o la început și ne ținem strâns de aceasta. Nu trimitem revista decât celor ce și-au achitat baremi jumătate din costul abonamentului, ori celor ce o reclamă. Voim să se facă regulă.

■ ■ ■ POSTA ADMINISTRAȚIEI ■ ■ ■

Dlul T. Cherechean cass. secției jud. Arad. Cele 10 numere ale rev. „Invățătorul“ A. I. au fost trimise tuturor învățătorilor conform tablourilor primite dela secțiile județene. Dacă unul sau altul dintre dnii colegi n'a primit revista regulat, vina nu este a noastră, ci — probabil — poșta sau adresa necompletă. Sumele primite în abonamentul anului I, nu se pot conta pentru anul II. din motivul, că cineva n'a primit revista. Tot asemenea și suma de 2126 cor. solvită cu ocaziunea congresului din vara trecută actualului administrator, a fost pentru anul I. Revista în viitor se trimite numai celor ce și-au achitat abonamentul precum și celor ce o reclamă și declară că-și vor achita ulterior costul abonamentului. Rugăm, că acestea să le comunicați cu membrii secției județene. Toate sumele primite în abon. A. II. se vor achita în revistă.

Dlul Aurel Rogoian Inv. în R. Am primit 25 lei. Rugăm adresa corectă, altcum nu putem trimite revista.

Abonamente achitate.

S. Széles, Lozna-mare 35 lei, T. Pigli, Arad-Șega 25 lei, I. Cismaș, Fisigház 25 lei, I. Ianciu, Almaș 25 lei,

C. Podrumar, Șimandul-de-jos 13 lei, T. Blidar, Ictar 25 lei, S. Mihuțiu, Sălciva 25 lei, A. D. Goldău, Tant 50 lei, M. Grivei, Borlovenii noi 50 lei. S. Șandru, Melradia 50 lei, I. Mureșan, Sighet 25 lei, S. Bota, Giulești 25 lei, E. Reit, Brân 35 lei, P. Marchiș Tășnad 50 lei. G. Bălțean, Idiora 25 lei, A. T. Sala, Vescău 20 lei, E. Barbulescu, Pesoc 25 lei. I. Roman, Muntiu-Gherlei 50 lei, A. Rogoian, Roșia (?) 25 lei, M. Andreiu, Ianosda 25 lei, I. Stoia, Orlat 50 lei, I. Danciu, Fănațe 50 lei, I. Șuteu, Casonul-mare 15 lei, II. Beian Sătmare 25 lei, P. Rusu, Brad 50 lei E. Băiaș, Bocșa-montană 25, T. Popa, Unguraș 25, N. Alexa, Gruni 25 lei, M. Hurdaciu, Cluj 25 lei, Elena Stănescu, Constanța 50 lei, Școala gr.-or. rom. Mercina 50 lei, Școala primară de stat, Craiu-dorolț 50 lei.

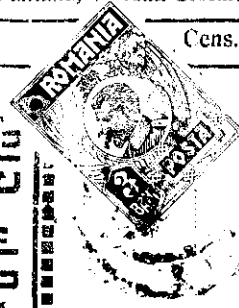
Pe un jumătate de an 25 lei au achitat următorii:

Lamien Petrușescu, Pricaz, Ioan Fieșeriu Orăștie, Teodor Buns, Teaca, Ioan Câmpian, Lugoj, Alexandru Morar, Iuda, Voctor Conțiu, Șopter, Ioan Toncian, Filpișul-mic, Dionisiu Luca, Sânger, George Dragoescu, Oravița-Montană, Liviu Dublea, Arad, Dănilă Țimea, Mehadia, Traian Nicola, Vingard, Simion Dragoman, Nocrich, Nic. Caprariu, Horoat, S. Nițu, Chintău, Z. George Berecuta, I. Gruescu, Ciacova, P. Râmneamtu, Silagiu, A. Perii, Bara, I. Cosmuța. Santău, P. Arsiciu, Igrîș, M. Ōgrean, Racovita, I. Funariu, Comlăuș, P. Dârlea, prof. Ineu, I. Caprariu, Ineu, G. Sermeșan, Mititei, Trifon Lunca, Ferendia (30 lei) A. Crăciun, Ferendia (30 lei) A. Sirca, Bacamezău, V. Catta, Ierbuș, N. Toderaș, Băița, I. Mihailă, Săliște, A. Sida, Ruda-musari, S. Baloșiu, Brad, G. Manu, Vadu-Crișului, Școala gr.-or. rom. Soceni, M. Sterzinger, Cluj. G.

Galosiu, Ticu, I. Butiri, Valea neagră, Ana Mateiu, Baia-de-Arieș. S. Neamtu, Giulița, I. Georgescu, R. Vranciu, I. Tănase, N. Șerb, G. Bucurenciu, G. Ghișe, N. Muntean, C. Fântăna, Poiana-Sibiului.

Cens.: A. Pora.

Revista „Invățătorul” Cluj

B
O

U
C
C

University Library Cluj

Rog pe toți domnii **preoți** și **învățători** din întreg Ardealul ca buni sfătuitori și păstori demni ai poporenilor lor să atragă atențiunea tuturor credincioșilor, că s'a

DESCHIS LA CLUJ

filiala marei fabrici de

CLOPOTE

Nicolae Jonescu din București

și se pot comanda direct dela reprezentantul acestei firme

ALEXANDRU ANCA, CLUJ

unde se află un mare depozit de diferite clopote gata.

ATÂT PREȚURILE CÂT ȘI
CALITATEA SUNT ACELEAȘI
CA ȘI LA BUCUREȘTI

Așteptând binevoitorul D-Voastră
sprijin. — Cu deosebită simțăminte:

ALEXANDRU ANCA
librar și proprietar de tipografie.